

Ola Magnell, runt 1974.

Ordkonstnären

Ett tag var han lite bortglömd och hamnade i periferin. Men nu talar allt fler om Ola Magnell som en av de mest stilbildande svenska låtskrivarna. Han må hata att prata om sig själv, men Tomas Andersson Wij ser anledning att låta honom försöka.

TEXT: TOMAS ANDERSSON WIJ

*»Bida din tid och din gryning
för timman är sen
Och det verkar som jag är på väg
in i dimman igen«
»Dimman igen«, 1981*

JAG MINNS ETT telefonsamtal för kanske sju år sedan.

– Hej Ola, det är Tomas. Hur är läget?

– Jag är lite skör i dag, spelade på en pub i Åmål i går. Det var stökigt. Publiken ville bara höra »Påtalåten«, »Kliff« och nån till. Vet inte hur länge jag kommer orka med det här.

Det är sent på jorden för Ola Magnell. Han är snart sjuttio och har stora problem med hjärtat. I den mån han orkar reser han fortfarande till pubarna och visbåtarna. En liten trogen publik följer honom. Han lever på Österlen och i Stockholm, tillsammans med Vera. De har hållit ihop sedan sjuttioalet.

Inför den här intervjun, som gjordes via mejl under mars och april 2015, satte jag ihop

en kronologisk spellista med mina egna Magnell-favoriter. Listan börjar med »Påtalåten« och »Min häst har blivit sjuk«. Ola Magnell är tjugofem år och vig som en idlaflicka. Han tänjer på gränserna för det svenska språket och leker med sin röst. Han låter som ingen annan.

Karriären får en kickstart med andra skivan »Nya perspektiv«. Den är som en sambandscentral för Gustaf Frödings strövtåg i hembygden, Bob Dylans dans under diamant-himlen, femtioalets rock'n'roll och humorn från Per Oscarsson och Hasse och Tage. Låten »Kliff« hamnar på Svensktoppen och folkparkerna sjunger med i hans ordrika refränger.

Men eran då Ola Magnell är i ren samklang med tidsandan blir ganska kort. Rockstjärnekostymen sitter trångt på honom. Han är nojig och lättstressad. Känslig för kritik. Kanske lite för intellektuell för den breda publiken ändå. Innan sjuttioalet hunnit kallna skriver han:

*»Jag reser mig och går ut ur maskernas ruin
Och vädrar ut min smak för goda livet
Jag tiger mig en ton i mödosam sordin
Jag lever men har tappat perspektivet«
»Tomma tunnor«, 1981*

DET ÄR UPPENBART att Ola Magnell kände sig mer hemma i sjuttioalets musik än i åttiotalets. Fokuset på teknisk perfektion passade honom dåligt. Ändå gör Ola Magnell en av sina mest inspirerade plattor 1983, den Mats Ronander-producerade »Gaia«. Uttrycket är mer bitterljuvt och kontrollerat nu. Texterna nästan försonande. Han uttalar en tacksamhet över att bara finnas till. Trösten finns i det oförställda mötet mellan människor. Och i naturen, hans kyrka.

Efter Cornelis Vreeswijk död 1987 samlar sig svensk rockelit för en gemensam hyllning. Dubbel-LP:n »Den flygande holländaren« blir en stor försäljningsframgång och Ola Magnell – en av de artister med mest uppenbara släkt- ▶

»För mig är inspirationen nödvändig, men den är en gäcksam fågel. Och man måste själv göra grovjobbet.«

band till Cornelis – bidrar med två fina tolkningar. Men hans egen karriär går på halvfart. Till releasepartyt för »Neurotikas motell« 1989 är det inte många journalister som osar.

NITTIOTALET BLIR HANS minst produktiva decennium, trots att EMI:s starke man Kjell Andersson kontrakterar honom. Bara en skiva ges ut, »Förlovat land« 1993, och den passerar rätt obemärkt. Ola harvar på småställen och är less på musikbranschen. Media har lagt honom i frysboxen. I ett av få tv-framträdanden från nittioalet sjunger han »Kliff« med Harald Treutiger och Claes Malmberg. En liten ljusglimt sommaren 1999 då han tilldelas Cornelis-priset och tvåhundra tusen dunkar in på bankkontot.

Nästa skiva kommer först 2003. »Vallmoland« släpps på det lilla skivbolaget Satellite. Gamla vänner som Mats Ronander och Lalla Hansson gästar. Men nu börjar också en ung generation artister och producenter knyta an till Magnell. Samarbetet med gitarristen Carl Ekerstam resulterar i den avskalade och bitvis lysande skivan »Rolös«. Ola har rest sig efter en hjärtinfarkt och fått nya idéer. Nu är sångerna så kärnfulla och enkla att de nästan låter som psalmer:

*»Å led oss till den underbara källa
där livet föds på nytt och där vi kan se
Att mörkret vi drogs in i var en fälla
och att det finns så mycket kvar att ge«
»Elegi«, 2010*

När han fyller sextio kliver en rad artister, i olika åldrar och genrer, fram för att betyga sin kärlek och tacksamhet. En hyllningsskiva spelas in. Tidningarna skriver. Magnell går över den korta spång som skiljer föredetningen från ikonerna. Ändå blir det ingen riktig comeback. Det blir inget matprogram i tv, ingen självbiografi eller konserthusturné. Ola Magnell återvänder i stället till vardagen på landet, där något alltid ska lagas och fixas och där sångerna kommer i allt glesare intervaller.

OLA, SKA VI KÖRA I GÅNG? Kan du beskriva rummet du sitter i där nere på Österlen?

– Ett irriterande litet rum med en fallfärdig snurrstol, så hård att den efter en stund tenderar att bedöva den känsliga kroppsdel som är en förutsättning för mänskoslaktets fortbestånd. Sätter jag mig där framför lilla datorbordet, ser jag en belamrad fönstersmyg som behöver dammtorkas och min egen spegelbild i rutorna. Det är nämligen natt. Mot väggen bakom mig står två höga bokhyllor vid namn Billy. Mellan dem två matchande cd-hyllor.

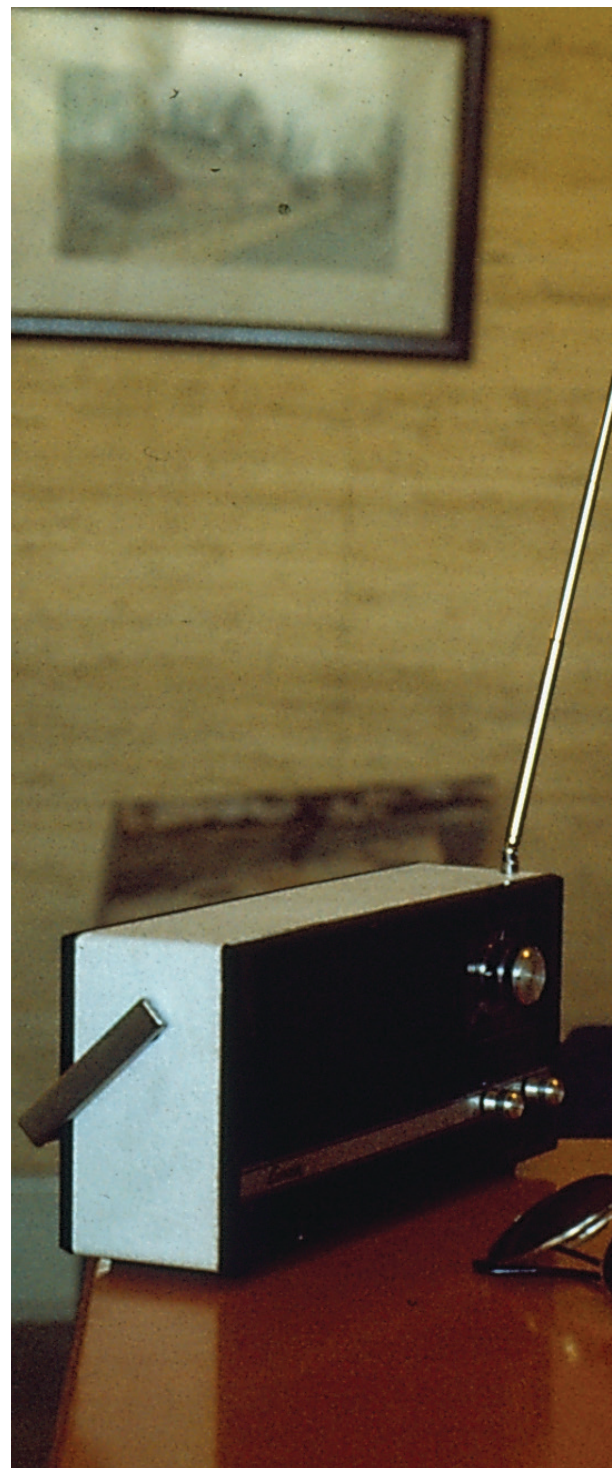
Allt i laminerad bok från Ikea. Böcker, pärmar, pappersbuntar och cd-skivor på alla ledder. Även den lägre bokhyllan på angränsande vägg dignar av böcker, de flesta halvlästa. Hur mycket boktravar och annat som täcker golvet fram till skrivbordet till höger om mig vill du inte veta. Sparkar jag lätt på gaveln öppnas hurtsdörren och en hopper oskrivna jul- och vykort slajdar ut på mattan. På väggen ovanför hänger en olja – Morgon med näktergal – av vännen och kalmarkonstnären Åke Pettersson-Nåw, salig i åminnelse. Den flankeras av tre små passepartouter av Göran Samuelsson i serien Rävbröl – efter en skiss vi gjorde tillsammans i SKAP:s lägenhet i Almuñecar.

Det finns ju en anledning till att vi gör den här intervjun via mejl. Jag har intervjuat dig två gånger tidigare, för Svenska Dagbladet 1993, när du släppte skivan »Förlovat land«, och för Trots allt i samband med din sextioårsdag. Båda intervjuerna fick avbrytas. Du kändes extremt obekvämt med att prata om dig själv och ditt arbete. Orden liksom fastnade i munnen. Men dina mejl och statusuppdateringar är som klart, rinnande vatten. Varför är det så?

– Bra fråga, säger den som inte har ett bra svar. Man ska inte förhäva sig fick jag lära mig en gång. Det kan kännas förmått att ta plats och prata om sig själv. Speciellt när det finns folk runtomkring som kan tänkas tjuvlyssna. Ibland har jag dessutom svårt att göra reda för mig, helt enkelt. Jag har en olycklig fäbless för att bege mig ut på lite för hal is där språket inte håller jämna steg med tanken, om man säger så. Det kallas även svammel. Då uppstår lätt fatala missförstånd som kan vara knepigt att rätta till i efterhand. Jag hatar alltså att prata om mig själv samtidigt som jag har ett visst behov av att göra det. Man är inte skyldig att redogöra för allt. Men det kan vara svårt att vidmakthålla den personliga integriteten och glömma vilken överenskommelse man har träffat med sig själv. Det finns de som hävdar att intervjuer per definition är övergrepp – även om intervjuarens avsikter är de bästa.

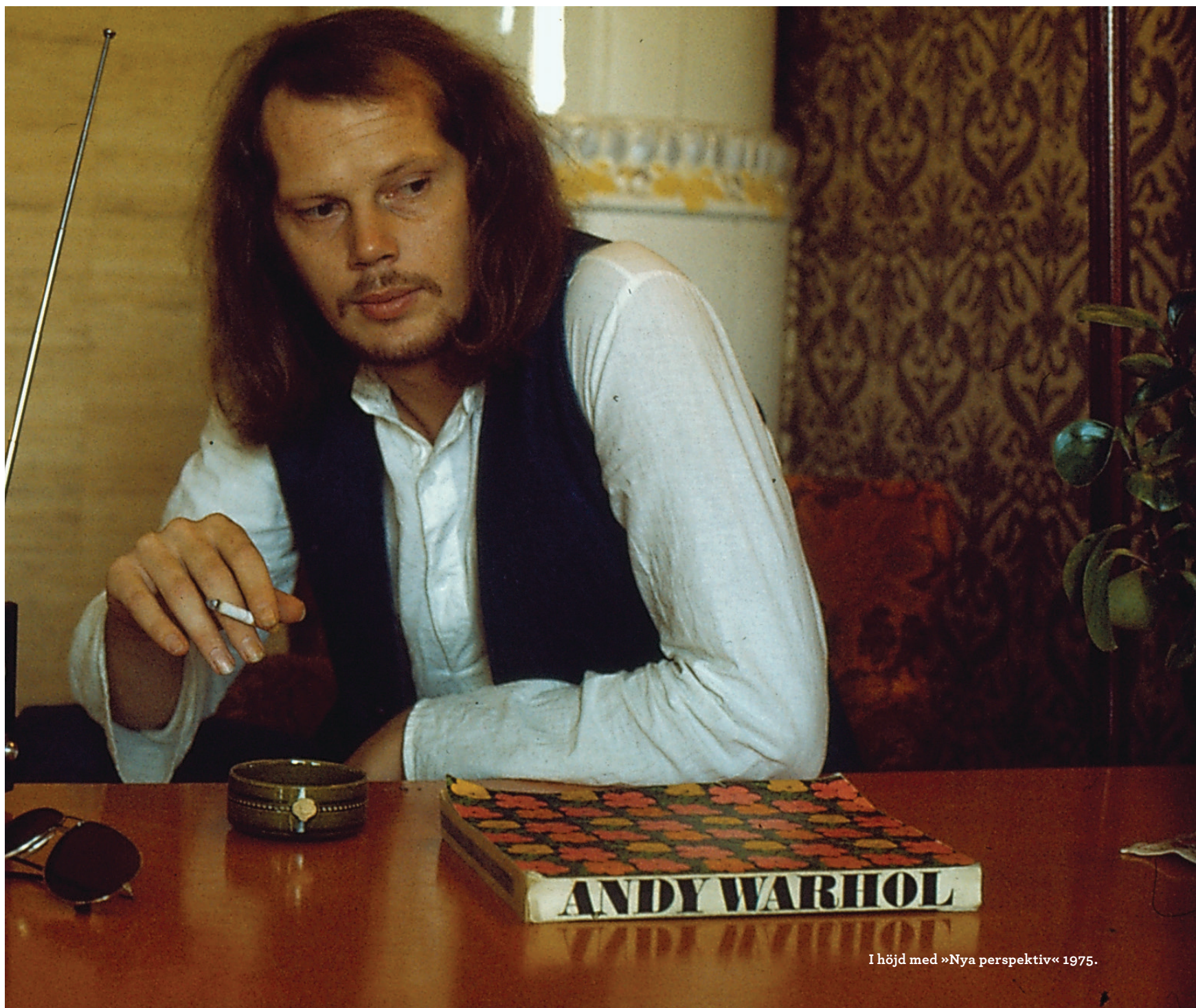
Kan du säga något om vad för typ av överenskommelser du har träffat med dig själv?

– I och för sig har jag gjort upp med mig själv om att tills vidare inte träffa fler överenskommelser med mig själv. Erfarenheten ger nämligen vid handen att jag har svårt att hålla sådana överenskommelser när det kommer till kritan. För att undvika att ännu en gång bli besviken på mig, har jag beslutat undvika att ställa fler krav på mig som jag ändå inte kan uppfylla. Men även det beslutet kan mycket väl komma att rivs upp, givet att omständigheterna så kräver.

– Skämt åsido, du kanske avsåg de närmaste planerna? Vid sidan av själva harvandet för att slippa hamna på fattighuset ska jag försöka hinna med ett par projekt som ligger mig varmt om hjärtat, innan jag lägger näsan i vädret. För att lyckas tarvas en kniv på strupen, men den får någon annan hålla i. Jämte en rimlig deadline får denne någon gärna ge mig ett rimligt förskott också; min pension räcker inte ens till hyran och stipendier får jag inga längre. De tycks bara tillfalla personer som haussats upp i medierna och redan har gott om stålar.

– Vad då för planer, frågar du. Tja, till exempel att ge ut de inspelade låtarna i form av en diktsamling lagom till sjuttioårsdagen nästa år. Detta förutsatt att alstren kallas sångpoesi eller möjligen låtlyrik för att skilja ut dem från

I höjd med »Nya perspektiv« 1975.

den poesi som är avsedd att läsas. Jag har ju skrivit låtar för örat. Korsvisa rim med perfekt meter är tråkigt att läsa i längden, det skulle jag tycka. För mig är det viktigt att skilja mellan litterär och sjungen lyrik. Den distinktionen bör få en framträdande plats i upplägget; jag vill ju inte framstå som förmäten.

– Jag glömmer aldrig Jan-Olov Ulléns sågning på sena sjuttioalet: »Möjligtvis är det bra låtar, men ta mig fan inte poesi.« Så nedlåtande uttrycker sig en revirpinkande kulturknutte. Men bortsett från det hade han naturligtvis rätt – även om jag tvivlar på att han någonsin brydde sig om att lyssna. Det är för övrigt inte »möjligtvis bra låtar«. Många är väldigt bra, noterar jag nu i efterhand – mycket bättre än jag insåg när de var nyskrivna.

Jag har aldrig hört talas om recensent Ullén. Må rockens gud straffa honom. Vilka av dina egna sånger är du mest stolt över?

– Stolthet ligger inte för mig. Men vissa låtar får jag vara nöjd med: »Alla går och håller masken«, »Sångerna vrenskas«, »Höstkänning«, »Boningen var kall«, »Dager i dis«, »Tillbaka till Tellus«, »Frostens ängar«, »Lisa Lucidor«, »Elegi«, för att nämna några. Egentligen är det svårt att peka på någon särskild. Värdet ligger alltid i lyssnarens öra och graden av mottaglighet växlar från dag till dag. Även hos upphovsmannen, eller vad säger du? Generellt är jag mest nöjd med låtar som legat till sig och fått en liten putsning, ett bomärke, en liten finess som kanske inte är så lätt att upptäcka. Å andra sidan skrevs »Kliff« på tjugo minuter och jag blev

nöjd direkt. Men den blev sönderspelad under en massa år. Folk ville bara höra den och kanske någon till. De sista tio åren har den fungerat väl som allsång. Musik kan vara så mycket... **Roligt att du nämner doldisen »Tillbaka till Tellus«, jag älskar den låten. Det är nog en av de mest förtvivlade kärlekstexter jag hört. Hur gör du med låtarna som du håller närmast hjärtat men som kanske inte hittat till publiken, spelar du dem ändå? Ibland tänker jag att man måste envisas med de låtarna, att de bara har en längre inkubationstid. Det är så lätt att bli en applådhora som kör de tjugo säkra korten kväll efter kväll.**

– Jag blev glatt överraskad när du valde att lira »Tellus« på mitt sextioårsparteraj, måste jag säga. Övriga artister framförde ju den låt de bi- ▶

Ola Magnell på Liseberg i Göteborg, 2012.

FOTO: EVA GRÄMNES

dragit med på hyllningsplattan («Trasten» för ditt vidkommande). Det finns inget tristare än att avkrävas gamla sönderspelade låtar. Alltför många gånger har även jag fallit till föga och slagit på autopiloten när det blivit dags för gig. Sångerna som just då legat mig varmest om hjärtat har förblivit ospelade. Vart tog frimodet vägen? Vissa alster har lång inkubationstid, det är sant. Men inte alltid. När sången «Livet är en cykeltur» var sprillans ny för sju år sen tog jag med den på s/s Blidösund och det blev magiskt, för att använda en klyscha. Och på senare år har hänt att genuint intresserade lyssnare anmärkt på att jag serverat alltför mycket gammal skåpmat från scenen. Någoting har hänt i relationen med publiken. Det känns bra.

Mindre kul är det att min hörsel blivit drastiskt mycket sämre senaste året. Åldern tar ut sin rätt.

Du spelade «Livet är en cykeltur» för mig när den var helt nyskriven, i er lägenhet på St Eriksplan. Det är som att du sammanfattar hela ditt liv i texten. Den börjar med en bild från din uppväxtmiljö i Småland: «Livet är en cykeltur/från nattens kärleksstund/Medan ljuset återvänder/över Kalmarsund». Sen kommer mörkret: «Livet är en syster/i en allt för tidig grav/I en värld som krävde mer/ än nattens vila gav/Livet är att aldrig riktigt komma överens/med att tiden här på jorden/ har en borte gräns». I sista versen sjunger du: «Livet är en ständig kris/en hunger efter and-

»Just nu ligger lusten i träda. Jag vaknar inte längre med en sång på läpparna. Det fanns en tid när jag gjorde det.«

lig spis/Och att vagt förnimma/ett förlorat paradis». Vad är det förlorade paradiset för dig och i vilka stunder kan du fortfarande förnimma det?

– Många förknippar det nog med barn-
domen. Och det är klart, ett barn upplever
världen med alla sinnen – på ett sätt som går
förlorat senare i livet. I någon mening innefat-
tar skapelseberättelsen även människans indi-
viduella historia. Symboliskt blir vi förvisade
ur lustgården när vi växer upp. Jag kan fortfa-
rande minnas hur det kändes att sitta i den där
soliga lövskogsläntan på skolutflykten och ta
fram matsäcken med stekta äggmackor och
termosen med varm choklad. Jag kan för-
nimma den kittlande doften av rykande fnöske
under »brännglasen« på skolgården. Och så
klart skolavslutningarna med »Den blomster-
tid nu kommer« och det stundande sommar-
lov som rymde en ocean av tid. Det är väl så
jag velat föreställa mig döden – som ett
sommarlov.

– Som vuxen har jag upplevt den fysiskt för-
nimbara lyckan under ensamma roddturer i
Kalmarsund. Och att stiga ner i vattnet, låta
havet omsluta den gamla kroppen och åter-
vända till ursprunget en kort stund är en his-
nande upplevelse. Men från själva paradiset är
vi portade. Det där med harmoni är bara att
glömma. Världen är en krutdurk. De onda
makterna är framgångsrika nu. Och den mate-
riella girigheten och de ökande sociala klyf-
torna lägger hinder i vägen för rimliga sam-
hällsbyggen. Men någon grund måste det väl
finnas till längtan efter det förlorade paradiset
som bara kan anas glimtvis. Även om det ser
väldigt mörkt ut just nu vet Satan att hans tid
är begränsad. Jag måste tänka så.

Kan musiken fortfarande ge dig de starka magiska upplevelserna som du får i naturen?

– Naturen är musik. Under flera år kunde
jag hämta ord och melodi direkt ur lövprassel
och vindsus på långa skogsvandringar och un-
der roddturer bland holmar och skär. Men att
sitta på en stadsbuss går också bra. Och para-
doxalt nog tycks jag ha tappat förmågan att bli
direkt inspirerad av naturen sen vi drog från
stan. Ljuset är fantastiskt i det öppna skåne-
landskapet. Jag uppskattar verkligen lugnet på
landet – fast jag kanske inte känner mig helt
hemma i den leriga terrängen. Väder och vind
går hårt åt hus och lador. Alger och mossa in-
vaderar tak och terrassplattor och färgar fasa-
der och skorstenar gröna och svarta. Det yttre
förfallet blir en sorts projiceringsyta för den
inre oron. Livet har kommit in i ett underligt
skede. I stället för att fyllas på nytt med glittr-
ande toner pågår ett ständigt skval i bakhuvet.
En tröstlös ljudslinga med all, precis all musik
som någon gång nått öronen spelas upp där-
inne i tinnitusbruset – oavbrutet. Givetvis
ingen behaglig upplevelse. Kanske brist på
yttre stimuli? Kanske ett tecken på att käll-
ådern börjar sina? Men lärkan sjunger nu.
Skam den som ger sig.

När du ser tillbaka, vilka har varit dina mest inspirerade perioder?

– Det är lätt att gå vilse i minnets labyrinter.
Men de tidigaste influenserna härrör sig nog
från flitigt lyssnande när rocken var ung och

farsan hyrt (!) en begagnad Crafton. Så hängivet inspirerad har jag aldrig känt mig senare i livet. Väggar i pojkrummet fick stå ut med mycket »hittepå«, men det dröjde många år innan orden anmälde sitt intresse. Tricket var att hitta rytmen i språket och kombinera det meningsfulla med det sångbara. För mig är inspirationen nödvändig, men den är en gäcksam fågel. Och man måste själv göra grovjobbet. För sju år sedan fick jag en smärre nytändning under konvalescensen efter en hjärtinfarkt. Den räckte för att spela in ett album till. Men just nu ligger lusten i träda. Jag vaknar inte längre med en sång på läpparna. Det fanns en tid när jag gjorde det.

Vilka har varit de sega perioderna? Under några år på åttiotalet la du gitarran på hyllan, visst var det så?

– Det var från musikbranschen och allt stähej runtomkring som jag tog en time out, inte från musiken. Det var i slutet av sjuttioalet. Man får en väldigt besynnerlig självbild av att ständigt vara i blickpunkten och bli definierad av andra. Jag gick sönder. Det går inte att åstadkomma något vettigt och vackert när vedersakarna tar så stor plats i medvetandet att man själv inte får rum. Man måste få känna sig lite cool i sitt eget sällskap mellan varven, det inser de flesta – inte bara artister. Men det är inte allom givet att få hämta andan. I en kvällstidning tolkades uppehållet som att jag »inte velat ställa upp fast arrangörerna stått i kö för att boka« mig. Sådant tadel riktas inte mot artister som får göra sammanhängande turnéer producerade av stora bolag. I mediavärlden blir man bedömd efter olika måttstockar. Kommersiell potential ger företräde. Utbrändhet som inte basuneras ut offentligt finns inte. Och sårbarhet lockar fram hyenainstinkten hos vissa, långt ifrån alla. Och långt ifrån bara bland mediefolk. Luften har hursomhelst gått ur mig ett par gånger för mycket. Utan stödet från »vanliga människor« och goda vänner hade jag inte överlevt allt förakt och all nedlåtande självhävdelse med förståndet i behåll. Detta apropå svåra perioder – till skillnad från livskriser.

Jag vet att en del proggare som Tommy Rander sågade dig för att du låg på ett kommersiellt skivbolag. Men Tommy Rander sågade även »Blood On the Tracks«... Alla vi som blottar strupen i vår musik får vår beskärda del av hat och hån, men var det verkligen så illa för dig? Du beskrevs ju ofta som en svensk Bob Dylan och i dag tycker jag alla talar om dig med högaktning.

– Tomas, jag orkar inte riktigt prata om det kompakta förakt som jag mötte, framför allt under sjuttio- och åttiotalen.

Din andra platta, »Nya perspektiv«, blev en stor försäljningsframgång. Vad minns du från den inspelningen och hur reagerade du på succén?

– Det var indiansommar. Jonte Holms [John Holm, reds anm] gitarrist Thommie Fransson och jag hade fått carte blanche av Anders Burman som tagit sommarledigt. Lasse Englund som nyligen skivdebuterat kontaktades. Till sammans med ett par andra musikanter gick vi in i Metronomestudion utan krav på att pre-

»En och annan renlärig marxist gnällde över att jag – för en gångs skull – tjänade lite kosing. Samma personer sitter i dag i styrelser för börsnoterade företag eller jobbar i Stenbecksfären och har astronomiska fallskärmar. Själv får jag klara mig på en ATP som ligger en bra bit under fattigdomsgränsen.«

stera något färdigt material. Sen drog jag ner till familjens stuga vid Kalmarsund för att fylla på med låtar, bland andra »Min häst har blivit sjuk« som skrevs i en plasteka ute på sjön. Det var fortfarande outhärdlig värmebölja när vi kom tillbaka till stan i augusti. Även Anders var tillbaka nu och tog plats vid mixerbordet. Sen gick det undan. Albumet gavs ut i september och fick heta »Nya perspektiv« – ett väl anspråksfullt namn, tyckte nog jag.

– Men jag kände att produktionen hade något. Sakta smög den sig in i folks medvetande. När »Kliff« hamnade på Svensktoppen blev det fart på ruljangsen. Ett halvår efter releasen toppade albumet försäljningslistan en kort period. Visst var det kul att plattan rönt så stor uppskattning och att jag så småningom fick en guldplatta. Men jag var inte alls förberedd på uppståndelsen. Snabbt som ögat fick jag rafs ihop ett turnéband med Lasse Englund och två av hans polare, Bengan och Raffé. Själv kände jag inte så många musiker förutom J:son [Björn J:son Lindh, reds anm], men han spelade ju i en annan division.

– 1976 blev ett framgångsår med folkparks-turné och stort tut i luren. Med ett kort uppehåll var vi ute och reste från slutet av april till början av september. För ändamålet hade vi hyrt en hundra watts sånganläggning. Per näsa var gaget trehundra spänn efter skatt. Så småningom kunde vi lägga ihop till en gammal Mercabuss å fyratusen kr. Maxfarten var sjuttio km och i Härjedalen fick vi gå ut och skjuta på i uppförsbackarna. Mestadels kom vi fram i tid och möttes av glada miner överallt, utom bland proggarna med Tommy Rander i spetsen. De var sura över låten »Min nye magister« som drev med den dogmatiska vänstern. En och annan renlärig marxist gnällde över att jag – för en gångs skull – tjänade lite kosing. Samma personer sitter i dag i styrelser för börsnoterade företag eller jobbar i Stenbecksfären och har astronomiska fallskärmar. Själv får jag klara mig på en ATP som ligger en bra bit under fattigdomsgränsen.

Sen tog din skivbolagschef Anders Burman med dig till USA. Några av dina nya låtar spelas in på helig mark, i studiorna Muscle Shoals och Capricorn, med amerikanska studiomusiker. De inspelningarna, som

hamnade på skivan »Höstkänning«, tycker jag skåpar ut det mesta som gavs ut i Sverige under sjuttioalet. Kan du berätta om resan?

– Resan till USA i maj 1977 var väl en sorts belöning för att »Nya perspektiv« sålt så bra. Förutom Anders hängde Marie Bergman och ▶

ALBUMDISKOGRAPHI

PÅTALÅTAR (1974)
 NYA PERSPEKTIV (1975)
 HÖSTKÄNNING (1977)
 STRAGGEL OCH STRUL (1979)
 EUROPAVÄG 66 (1981)
 GAIA (1983)
 ONKEL KNUT (1984)
 BLÅ NEON (1987)
 NEUROTIKAS MOTELL (1989)
 FÖRLOVAT LAND (1993)
 VALLMOLAND (2003)
 ROLÖS (2010)

Lägg därtill några samlingsskivor samt 2006 års »Påtalåtar – en hyllning till Ola Magnell« där bland andra Lars Winnerbäck, Stefan Sundström, Elin Sigvardsson och Kristofer Åström tolkar hans låtar.

Ola Magnell medverkar också på Pugh Rogefeldts dubbla livealbum »Ett steg till« 1975, inspelat på deras gemensamma succéturné 1974.

teknikern Janne Hansson med. Efter några slödagrar på Sunset Marquis i LA med besök på jazzklubbar med mera hyrde vi en bil och drog upp till San Francisco. På vägen övernattade vi på ett osannolikt kitschhotell, Madonna Inn i San Luis Obispo. Där lyckades jag filma en lång sekvens med en kolibri som stod alldeles still i luften medan den sög nektar ur en blomma. I bilen lyssnade vi på popkanalerna, men jag hade svårt att få nån riktig cruise feeling. Inte ens »Hotel California« med Eagles föll mig på läppen just då. Det lät lite för väloljat i mina öron. Och Fisherman's Wharf var en kuliss. Det enda spännande som hände i San Francisco var en rundtur med en gräsrökande taxichaffis. Och så försvann Janne spårlöst, men dök upp strax innan vi skulle borda planet till Atlanta för vidare befordran till Macon, Georgia. Där åkte jag för första och enda gången vattenskidor i en sjö vid skivbolaget Capricorns lokaler. Och blev bundis med den fantastiske slidegitarristen Dru Lombar som alltid bar svarta »moon glasses« och kallade Europa »Over there«. Bland andra var också Eddie Hinton med som kompgitarrist. Han hade mycket att förtälja om whiskysorter och gjorde Marie knäsvag, minsann. Kapellmästare var självaste Chuck Leavell. »We're gonna make Ola the best rock'n'roll singer in Sweden«, hojtade han uppmuntrande. Här rådde en annan musikkultur än i Kalifornien. Det råa delta-soundet måste ha tilltalat Anders, gummigubben som såg ut att lida svårt när han njöt som mest. Tre låtar fick vi med oss: »Molande blues«, »Lucifer« och »Pappa«. Sista natten bodde Elvis på samma Hilton-hotell som vi. Men det enda som skvallrade om hans närvaro var två bedagade damer i lobbyn med autofotografblock i hand och längtan i blick.

– Innan vi satte oss i det lilla propellerplanet med destination Muscle Shoals som är ett »dry county« – alkoholförtäring totalförbjuden – hade vi bunkrat rejält med dryckjom. När vi landat och kånkade ut vårt klirrande »bagage« till den väntande bilen möttes vi av förvånade blickar. Hur ska detta gå, tycktes man undra.

– Ordet magisk må vara en klyscha. Men jag hittar inget bättre för att beskriva känslan av att befinna sig i den legendariska Muscle Shoals-studion som vid första anblicken inte såg mycket ut för världen. På den tiden var den inhytt i ett gammalt krematorium. På väggarna hängde inramade foton av artister och band som spelat in här. Stones, Wilson Pickett, Willie Nelson, Paul Simon, Dr. Hook, Elkie Brooks, Glenn Frey, Art Garfunkel, Bob Seger... Ett par år senare skulle Bob Dylan stå i denna studio och sjunga »When He Returns« med samme Barry Beckett som lirade med mig på »Vällingklockan« och »Anemonen«. Kul att en gång i livet ha fått vara med om detta.

»Höstkänning« svänger och har ett självför-

troende som få svenska skivor från den tiden. Den och »Nya perspektiv« har åldrats bra. Lite värre är det med några av åttiotalsskivorna. Du är en av de svenska singer-songwriters som gick in till synes reservationslöst i den nya världen av synthar och bombastiska trummor. Hur kommer det sig?

– Smaken är verkligen olika. I DN sågades »Höstkänning« jäms med fotknölnarna. Många ansåg att »Gaia« var bästa plattan dittills. Livet är en upptäcktsfärd och man måste få prova nya grepp. Att be Malla [Mats Ronander, reds anm] producera kändes naturligt. Han var och är en genuin musikanter och konstnärssjäl. Vi kom bra överens från första början och till skillnad från tidigare plattor blev det en enhetlig produktion. Möjligen saknas kopplingen mellan musik och innehåll på ett par spår. Nonsenshumorn i »Rapida Non Stoppo« försvinner i den simmiga ljudbilden. Men till exempel »Vargarnas vår« kan jag inte vara annat än nöjd med.

»När du står utan stöd i en stad som är död/ och inte ens vet hur du mår/När det finns framgång men inte nån kärlek att få/När du inte får frid fast du borde ha tid/att vila och vårda ett sår/är det Gud som är fjär och du som är där/för att lära dig gå.«

Ja, »Vargarnas vår« är verkligen en grym låt. Och när jag lyssnar på den nu så känns det som att tiden har hunnit ikapp produktionen igen.

– Det går moden i allt, även sound. Tidiga åttiotalet var de gejtade trummornas tid. Svänget försvann. »Alla« lyssnade på Toto och Billy Champlin. Raj Montana Band var den stora grejen. På något plan förhåller man sig alltid till tidsandan. Jag ville så gärna spela in och turnera med ett rockgäng. Mycket bra och ambitiösa musiker var det. Micke Jahns gura på »Trasten« är fantastisk. Men låtskrivarens/sjungarens roll förminskades på den här tiden. Jag tappade mig själv ur sikte. Frågan är om jag inte är bortsprungnen fortfarande.

»Gaia« var den första av dina skivor jag hörde och den jag fortfarande håller högst, vid sidan av »Höstkänning«. En äldre kompis spelade LP:n för mig i en liten etta på nedre boten i Atlasområdet, jag var kanske arton år. På den skivan finns några av dina allra finaste melodier och texter. Du nämnde »Vargarnas vår«, men även »Trasten«, »Fältekot« och »På älvs vis«. »Trasten« är speciell för mig. Det är en sån där tröstlåt jag alltid återvänder till. Minns du var och varför du skrev den?

– I likhet med så många andra sånger kom »Trasten« till mig under en vistelse i smålandsstugan. En melodi, ett par fraser. Folk tjarar om texter. I mitt viste knackar melodin på först.

Låten bär förstås prägel av pendlingen mellan vemodiga naturupplevelser och vilset krogliv. Känslor, växelbruk, inre bilder. Som alltid. Och influenser av biologen Stefan Edmans böcker.

Du börjar formulera en gudstro på »Gaia«. Och jag tänker på en tv-intervju med den engelske manusförfattaren Dennis Potter strax innan han dog i cancer. Han sa: »För mig är inte Gud plåstret, utan såret.« Så känner jag när jag lyssnar på dina låtar, att de handlar om hur sårbarheten snarare än tvärsäkerheten är vägen till Gud och andra människor. Håller du med om det eller hur skulle du själv beskriva din gudsbild?

– Vet inte. Men uppståndelsesymboliken är väl solklar. Genom lidande och död till liv. En gudomlig metamorfos. Näden finns, inget är förgäves. Det räcker för mig. Däremot tror jag inte en sekund på att Jeshua, denne judiske förkunnare, genom sin död skulle ha sonat våra synder för all framtid. En sådan föreställning riskerar att ta ifrån människan hennes personliga ansvar.

Jag är på turné nu och skriver till dig från ett passagerarsäte på väg genom Hälsingland. I går kväll var det bra med folk, en lyssnande publik, förutsättningarna var de bästa. Ändå kände jag att jag inte fick kontakt. Det som hade funkade kvällen innan, när det var hälften så mycket folk, funkade inte alls lika bra här. Och så startar en ond spiral där publikens tvekan gör att jag börjar tveka. Känner du igen det här?

– Mycket välbekant fenomen. Det funkade ju så bra och formade sig så vackert i går. Den förtätade stämningen i publiken gav musiken luft under vingarna och rösten bar. Tack vare en kunnig ljudtekniker och ett rimligt monitorljud lyckades du förmedla något. Det kändes speciellt. Varför är det så beigt i kväll? Varför faller allting platt till det golv du helst av allt vill sjunka genom? En del av förklaringen är kanske att upprepning dödar. Allt bygger på känsla. Det kan bli så fel när man försöker plankta sig själv. Sedan kan ju de ljudmässiga betingelserna vara annorlunda och – för all del – publiken vara mindre lyhörd. Det är alltid ett samspel. Dessutom kan ens känsla för en viss låt förändras över tid. För ett par månader sen älskade du den. Nu känns den enbart konstig. Och just den låt folk vill höra har du kanske tröttnat på för längesen. Självt lägger jag ibland i en högre växel om en låt har känts lite svajig. Var det inte Van Morrison som sa: »Att gå ut på en scen är som att gå in i en boxningsring.«

En boxningsring där man slåss mot sig själv, tänker jag. Så lätt att förlora sin skärpa och tajmning om det strular med ljudet eller om publiken är avvaktande. Artister borde ha samma psykologer som idrottarna och få lära sig hur man tänker för att inte fastna i misslyckanden. Du skriver att upprepning dödar, men handlar inte artisteri mycket om upprepning? Det går inte att göra nya versioner av låtarna varje kväll, det går inte att komma på helt nya mellansnack varje kväll. Om man inte kan konsten att upprepa sig och få det att kännas levande ändå blir det här jobbet en omöjlighet.

– Nä, det är sant. Men jag tänkte på de

»Man får en väldigt besynnerlig självbild av att ständigt vara i blickpunkten och bli definierad av andra.«

Ola Magnells sextioårsdag firas i Skåne-Tranås, sommaren 2006. Här i sällskap med artikelförfattaren.

gångar jag ertappat mig själv med att upprepa något jag tröttnat på för längesen; ett skämt, ett tonfall, ett sätt att tolka en låt. Ljudstrul rår ju inte artisten för, även om det är han/hon som får bära hundhuvudet. Vid ett par tillfällen har utljudet lagt ner och monitorerna fått vändas ut mot publiken. En gång ryckte en arrangör av misstag ur sladden och ljudet tvärdog. Sådana kalamiteter brukar inte publiken lasta artisten för. Man får förhålla sig lugn tills problemet är löst. Och den publik man uppfattar som avvaktande är kanske bara fokuserad på att lyssna. Nu har jag sällan förmånen att göra renodlade konsertgig. Mina problem har varit av motsatt slag, att få en stökig publik att hålla flabben. Det kan vara kul att småkäfta med folk, men om dom är alltför packade går det lätt överstyr. Mellansnack är hursomhelst inte min starka sida, låtarna får tala för sig själva. Det blir mycket verkstad och lite snack. Ibland kan jag ändå känna ett behov av att lätta upp stämningen. Det handlar väl om att känna in. Jag är mäktigt avundsjuk på sjungare som kan mellansnacka otvunget och vältajmat. Att koppla in en psykolog vore kanske att ta det hela på för stort allvar. Men visst finns det mentala spårar som man borde ha jobbat med. Rampfebern och den sporadiska rädslan för att lägga in nya låtar till exempel. Och jag har fortfa-

rande sviter av en gammal hämning vad gäller att prata inför stora grupper.

Har du några yrkesknep för att vända en kväll som börjat dåligt?

– Tja, möjligen det där med att lägga i en ny växel när akten tenderar att bli lite seg. Och att sänka rösten när folk blir högljudda. Några garantier för att ett gig ska funka kan man givetvis inte få. Det var väl oförutsägbarheten Van syftade på. Nödvändigheten att kunna improvisera. Men yrkesknep? Jag uppfattar inte ens detta som ett yrke, även om gigen numera är enda chansen att få in lite kulor.

I dag hittade jag bilder i datorn från sommaren 2006. Du fyllde sextio och vi var ett gäng artister som hyllade dig med en konsert på Österlen. Det var högttryck i Skåne, några av oss stannade kvar en extradag. Jag åt middag med dig, Vera och Mats Ronander under bar himmel. Vi hade långa, roliga, intressanta samtal och morgonen därpå åkte vi till Haväng och badade. Det var varmt i Östersjön och hästarna gick på stranden. Sen drack vi kaffe i er trädgård. De där dagarna är något av det finaste jag upplevt. Ville bara säga det.

– Såpass! Ja, det var roliga dygn – på många vis. Konserten i Skåne-Tranås och samvaron efteråt på Brummers och i trädgården vid

vandrarhemmet. Och sedan en sån där välsignad dag som får en att glömma hur tuffa vintarna kan vara och hur ödsligt det kan kännas på Österlen mellan varven.

Du har haft några kända år med flera hjärtopperationer. Vad tänker du om framtiden?

– Den som lever får se. Kommer tid, kommer råd. På grund av allmäntillståndet tvingas jag tacka nej till fler gig än jag önskar. Vad gäller framtiden ska jag som sagt samla ihop hitills utgivna låtalster för utgivning i form av en »diktsamling«. Kanske ger jag mig också i kast med att skriva ner lite hågkomster och reflektioner framöver. Sen vill jag dö. ■

LYSSNA!

TOMAS ANDERSSON WIJS kronologiska spellista med Ola Magnell-favoriter, som han skriver om i början av artikeln, går naturligtvis att lyssna på via: sonicmagazine.com